

STRUCTURA ORGANIZATORICĂ A COMITETULUI JUDEȚEAN PCR BIHOR. STATISTICI 1968-1988

Cristian CULICIU*

THE ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF BIHOR COUNTY COMMITTEE PCR. STATISTICS 1968-1988

Abstract

The Romanian Communist Party's (RCP) structure was copied in all political, administrative and economical structures around the country. There were two subunits: the Committee and the so called 'core'. Political Committee's were designed to rule many structures, like counties, cities, communes, factories and public institutions. In this paper, we will see how the Bihor county RCP Committee was organized and how it evolved between 1968 and 1988. Some of these evolutions are seen as statistics on the total number of Party members, along with the total number of women, men, workers, Romanians and so on. Documents seen show also how people were selected to join the RCP, how they were politically educated and what were the main reasons for the withdrawal of the membership.

Keywords: Bihor county, the Romanian Communist Party, political education, socialist ideology, statistics.

Organizația județeană Bihor a Partidului Comunist Român a moștenit structura și o parte a membrilor fostei organizații regionale de partid Crișana, după reorganizarea administrativă din anul 1968. Acesta era organismul de bază din punct de vedere politic la nivelul județului, fiind, în același timp factor decident în problemele politice și administrative la nivelul principalelor instituții județene.

Conform Statutului său, Partidul Comunist Român era „cea mai înaltă formă de organizare a clasei muncitoare, detașamentul de avangardă”, respectiv „forța politică conducătoare în Republica Socialistă România”¹. Scopul său final era, conform aceluiași Statut, „construirea societății fără clase – societatea comunistă”².

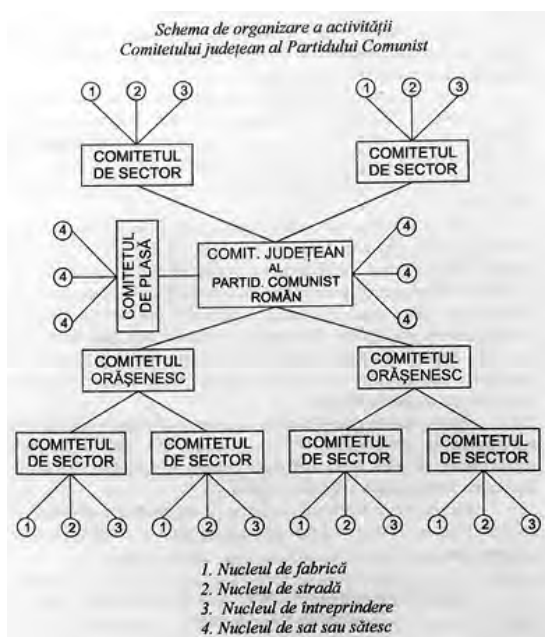
Comitetul era una dintre subdiviziunile PCR, pe lângă *nucleu* (celulă). Un comitet, fie el comunal, orășenesc, municipal sau județean, coordona activitatea acestor nuclee (de fabrică, de stradă, sătesc). Comitetul județean își desfășura activitatea în localitatea reședință de județ și era compus din „delegați aleși dintre membrii comitetelor subordonate și ai nucleelor”³. După modelul Comitetului Central, Comitetul Județean era alcătuit dintr-un *Secretariat*, respectiv un *Birou politic*. Primul se ocupa de aplicarea planurilor Comitetului Central, de verificarea comitetelor și a nucleelor subordonate în ideea aplicării instrucțiunilor primite. Totodată, în

* drd. Universitatea Oradea, cristian.culiciu@yahoo.com.

¹ *Statutul Partidului Comunist Român*, Editura Politică, București, 1965, p. 7.

² *Ibidem*, p. 9.

³ Constantin Maimuca, *Tehnica și tactica comunistă*, Editura Primus, Oradea, 2011, p. 48-50, 53.

Schema de organizare a Comitetului Județean de Partid

de Partid susținea o plenară, iar ședințele Biroului și Secretariatului se desfășurau regulat, ori de câte ori era necesar.

În vederea cunoașterii direcțiilor în care Comitetul Județean PCR Bihor a evoluat pe parcursul anilor 1968-1988, socotim necesară prezentarea câtorva cifre absolute. În decursul acestor două decenii, județul Bihor a fost condus de către șase prim-secrețari: Victor Bolojan (1968-1974), Petre Blajovici (1974-1978), Gheorghe Blaj (1978-1982), Eva Feder (1982-1984), Laurean Tulai (1984-1987) și Andrei Sorciu (1987-1989)⁸.

La sfârșitul anului 1968, organizația județeană PCR Bihor avea 52.507 de membri⁹, în urma reorganizării administrative pierzând membrii aflați în comunele trecute la județele vecine (15.993 de persoane)¹⁰. Grafic, evoluția numărului total al membrilor comitetului județean de partid Bihor, între 1968 și 1988, este prezentată în figurile din pagina alăturată.

Numărul total al membrilor Județenei de Partid Bihor a crescut constant, într-un ritm de circa două mii – trei mii de membri per an. Dacă la începutul intervalului studiat (31 decembrie 1968), numărul acestora era de 68.500, la sfârșitul anului 1988 se ajunsese la 101.726¹¹. Acest ritm era rezultatul primirii și excluderilor, accentul căzând pe creșterea proporției femeilor¹². Astfel, dacă în anul 1968 procentul bărbaților era de 78,2% (41.060 de persoane)¹³, acesta a scăzut la 74,06% (55.431 de persoane) în anul 1978¹⁴, respectiv

atenția Secretariatului intrau problemele de cadre. Biroul politic se ocupa de analiza situației economice și sociale și politice a județului, de discutarea acestora împreună cu comitetele de partid din cadrul întreprinderilor și instituțiilor în ședințe periodice⁴.

Modul de organizare a unui Comitet Județean de Partid se prezenta conform schemei de mai jos⁵, iar activitatea sa era reglementată conform Legilor 57/1968 de organizare și funcționare a Consiliilor Populare⁶, respectiv 21/1979 de modificare a sa. În subordinea directă a Comitetului erau comitetele de sector și comitetele orășenești, care, la rândul lor aveau în subordine comitete de sector. În fruntea organizației se afla un prim-secrețar, de obicei o persoană socotită fidelă CC și a secretarului general. Mai cu seamă după anul 1971, această funcție a fost supusă sistemului de rotație a cadrelor⁷. Odată pe an, Comitetul Județean

⁴ *Ibidem*, p. 56. Despre rolul și sarcinile organizațiilor de bază există numeroase date în culegerile de lecții și instrucțiunile ce erau tipărite în acel timp. Vezi: *Culegere de lecții pentru cursurile și cercurile în care se studiază Statutul Partidului Comunist Român*, Editura Politică, București, 1967, p. 119-125.

⁵ Constantin Maimuca, *op. cit.*, p. 57.

⁶ <http://lege5.ro/Gratuit/g43tmnzv/legea-nr-57-1968-de-organizare-si-functionare-a-consiliilor-populare>, accesat la data de 20 octombrie 2016.

⁷ Andrei Florin Sora, „Viața politică locală în comunism și actorii ei: Prim-secrețarii Comitetelor Județene ale PCR, 1968-1989”, în *Arhivele totalitarismului* (București), 2013, nr. 3-4, p. 115-119.

⁸ Nistor Ciordaș, *Bihorean în vâltoarea timpului*, vol. III – Consiliile Populare Județean, Municipal, orășenești și comunale, factori determinanți în dezvoltarea economică și socială a județului Bihor, p. 161-211.

⁹ Arhivele Naționale – Serviciul Județean Bihor, *fond Comitetul Județean PCR Bihor*, dos. 6/1970, f. 94.

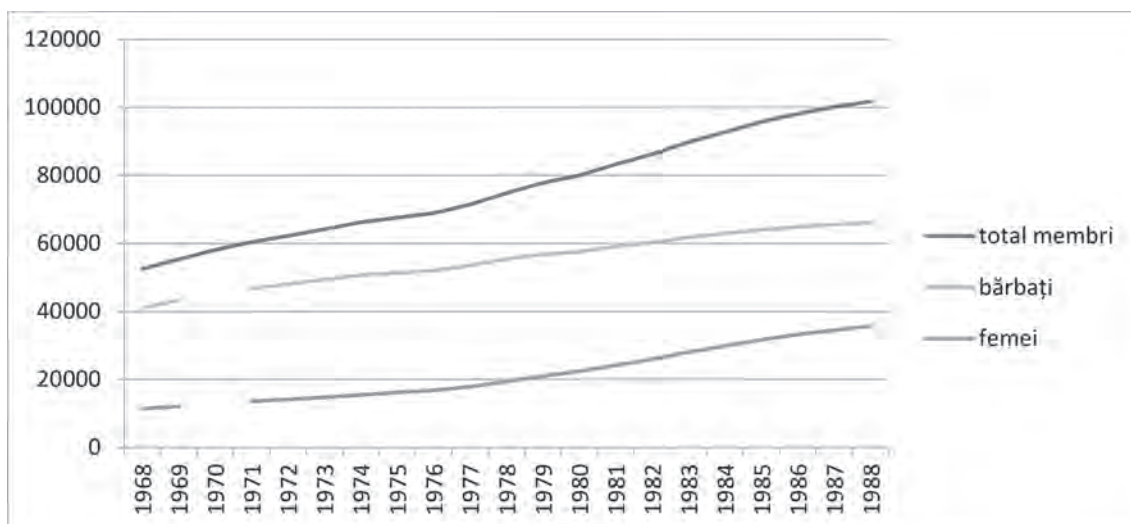
¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Idem, dos. 3/1989 nenumărat.

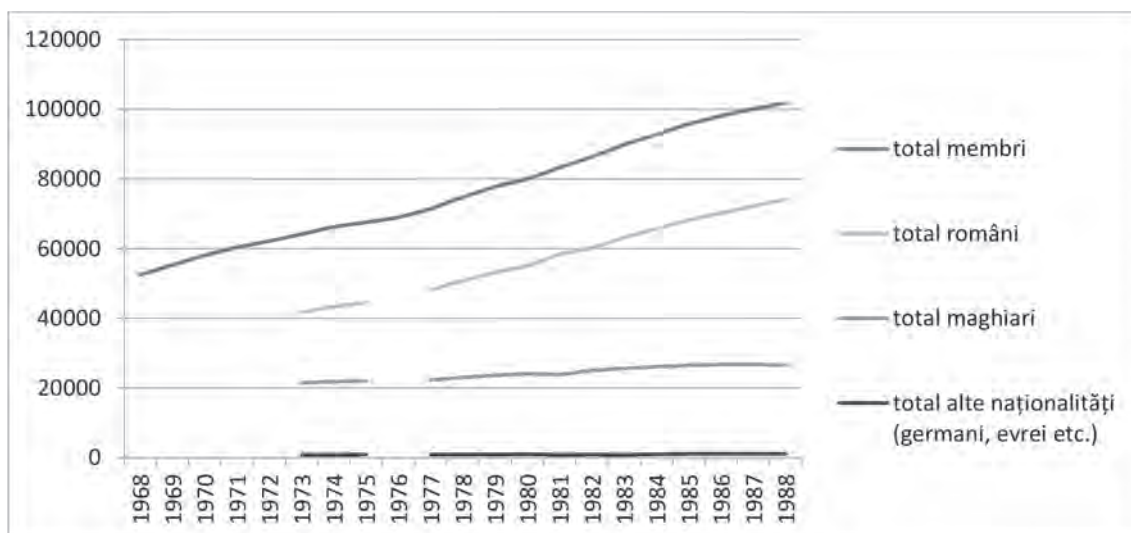
¹² „Organele și organizațiile de partid trebuie să acorde atenție primirii în partid a celor mai înaintate și mai active femei”. Vezi: *Instrucțiuni pentru aplicarea prevederilor Statutului Partidului Comunist Român privind primirea în partid*, 1977, p. 4.

¹³ A. N. – S. J. Bh., *fond Comitetul Județean PCR Bihor*, dos. 6/1970, f. 95.

¹⁴ Idem, dos. 6/1979 nenumărat.

Graficul numărului total de membri ai Comitetului Județean de Partid Bihor, cu numărul total al femeilor, respectiv cel al bărbaților

Graficul numărului total al membrilor Comitetului Județean de Partid Bihor, împreună cu cel al românilor, maghiarilor și al altor naționalități

64,9% (66.014 de persoane) în anul 1988¹⁵. Concomitent, proporția femeilor a crescut, de la 21,8% (11.447 de persoane) în anul 1968, la 25,94% (19.415 persoane) în anul 1978¹⁶, respectiv 35,10% (35.712 persoane) în anul 1988¹⁷.

Primirea unui număr cât mai mare de femei în rândul partidului era reglementată printr-o hotărâre a Plenarei CC al PCR din iunie 1973 și prin Hotărârea Comitetului Politic Executiv din luna decembrie 1976¹⁸.

În general, referindu-ne la întregul interval de timp studiat, un procent semnificativ al membrilor organizației județene de partid Bihor aveau vârste cuprinse între 30 și 40 de ani, proporția variind între un sfert și o treime. Proporția devenise chiar mai mare în anii '80.

Creșterea numărului și a proporției persoanelor de etnie română în organizația de partid a fost consecvență creșterii numărului de români în județul Bihor. „Românizarea” Județenei de Partid este observabilă comparând cifrele. Astfel, dacă la finalul anului 1969 organizația era compusă în proporție de 64,1% (35.499 de persoane) din membri de etnie română¹⁹, procentul acestora a crescut în două decenii la 72,9%, adică 74.158 de persoane²⁰. Membrii

¹⁵ Idem, dos. 3/1989 nenumărat.

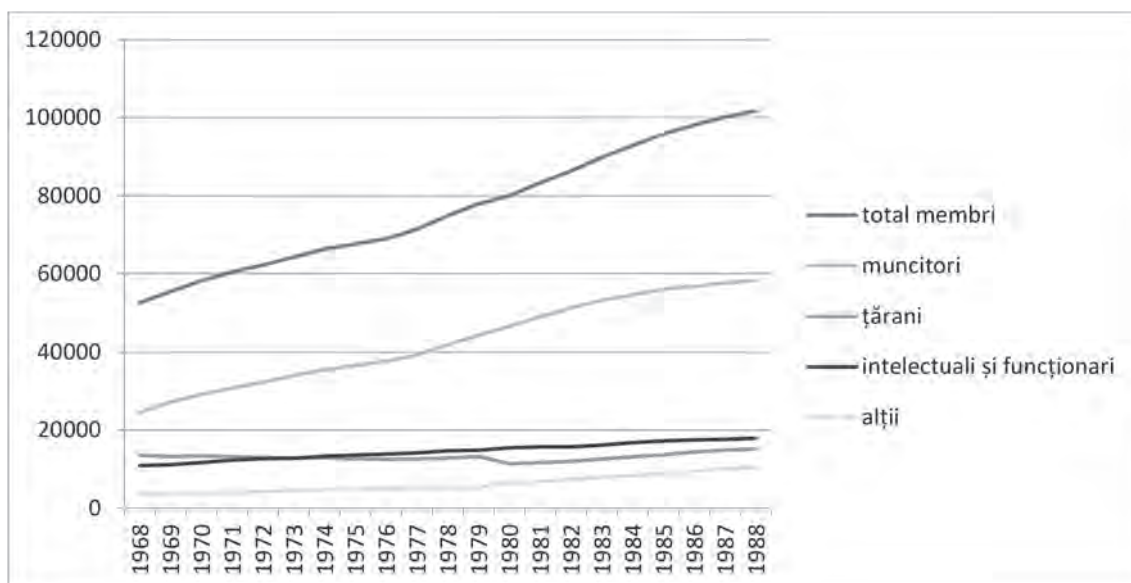
¹⁶ Idem, dos. 6/1979 nenumărat.

¹⁷ Idem, dos. 3/1989 nenumărat.

¹⁸ Idem, dos. 6/1979 nenumărat.

¹⁹ Idem, dos. 6/1970, f. 96.

²⁰ Idem, dos. 3/1989 nenumărat.

Graficul numărului total al membrilor Comitetului Județean de Partid Bihor, împreună cu cel al românilor, maghiarilor și al altor naționalități

de etnie maghiară erau în proporție de 34% în anul 1969, adică 18.898 de persoane²¹, iar în anul 1988 erau în procent de 26,07%, adică 26.520 de persoane²².

Din nou, o realitate a României comuniste a fost creșterea numărului muncitorilor. Industrializarea a transformat o bună parte țăranilor ce trăiau în mediul rural în muncitori în întreprinderile din orașe. Acest parcurs este observabil și în proporționalitatea țăranilor și a muncitorilor, respectiv a intelectualilor (profesori, funcționari, medici etc.) în organizația județeană de partid.

În Comitetul Județean de Partid Bihor, doar două din cele trei categorii mai sus amintite au crescut în proporție, față de totalul membrilor. Este vorba despre muncitori și despre categoria intelectualilor și a funcționarilor. În cele două decenii supuse studiului, numărul muncitorilor a crescut permanent, în ritmuri variate, aproape triplându-se. Astfel, dacă la începutul intervalului, respectiv la 31 decembrie 1968, aceștia reprezentau 46,68% (24.508 persoane) din total²³, în anul 1988 ei însumau 57,21% (58.201 persoane)²⁴. Procentul țăranilor a fost într-o descreștere abruptă, dacă ne raportăm la întregul interval, însă ca număr constatăm o creștere ușoară, după mai multe fluctuații minore. Un motiv este că mulți dintre țărani au devenit, între timp, muncitori, angajându-se în întreprinderile din mediul urban. Creșterea masivă a numărului muncitorilor a produs scăderea proporției țăranimii de la 25,84% (13.567 de persoane)²⁵ în anul 1969, la 14,94% (15.192 de persoane) la sfârșitul anului 1988²⁶. Din același motiv, procentul intelectualilor și al funcționarilor a scăzut, deși vorbim, și aici despre creșterea numerică a acestora. S-a ajuns, astfel, de la 20,74% (10.893 de persoane) la 17,61% (17.917 persoane) din 1968 până în 1988²⁷. Categoria „alții” (pensionari, casnice, liber profesioniști) a avut o creștere continuă, de la 6,74% (3.539 de persoane), în anul 1968²⁸, la 10,24% (10.416 persoane), în anul 1988²⁹.

Raportat la populația totală activă a județului, membrii de partid reprezentau 13,1% în anul 1969³⁰, 23,19% în anul 1978³¹, 32,5% în anul 1984³².

²¹ Idem, dos. 6/1970, f. 96.

²² Idem, dos. 3/1989 nenumărotat.

²³ Idem, dos. 6/1970, f. 95.

²⁴ Idem, dos. 3/1989 nenumărotat.

²⁵ Idem, dos. 6/1970, f. 95.

²⁶ Idem, dos. 3/1989 nenumărotat.

²⁷ Idem, dos. 6/1970, f. 95; Idem, dos. 3/1989 nenumărotat.

²⁸ Idem, dos. 6/1970, f. 95.

²⁹ Idem, dos. 3/1989 nenumărotat.

³⁰ Idem, dos. 6/1970, f. 94.

³¹ Idem, dos. 6/1979 nenumărotat.

³² Idem, dos. 4/1985, f. 13.

Numărul comitetelor de partid și al organizațiilor de bază din județ a avut o evoluție proprie. Astfel, în anul 1969, în Bihor funcționau 256 de comitete de partid, din care una municipală, și 1564 de organizații de bază, din care patru erau subordonate direct Comitetului Județean³³. La un deceniu distanță, în anul 1978, funcționau 267 de comitete de partid și 1682 de organizații de bază³⁴.

În cadrul Comitetului existau câteva, să le spunem, mecanisme de organizare și desfășurare a activităților. Vorbim despre procese privind *primirea cetățenilor în PCR*, despre *educarea politico-ideologică a membrilor*, respectiv despre *acordarea de sancțiuni* membrilor care comiteau fapte penale sau încălcau Statutul PCR sau alte regulamente interne.

Primirea în partid se făcea respectând unele criterii, respectiv conform unor instrucțiuni. În general, conform acestora, în organizațiile de partid erau primiți „cei mai înaintați și mai activi oameni ai muncii, care se disting prin calitățile lor morale, politice și profesionale, luptă cu energie și pasiune revoluționară pentru înfăptuirea programului Partidului”. Tinerii puteau adera în partid doar în dacă anterior fuseseră membri ai Uniunii Tineretului Comunist. Totodată, se pune accent pe primirea femeilor, iar toate persoanele erau primite în baza recomandării a doi membri de partid³⁵.

Modul în care se făcea recrutarea în PCR și „politica de cadre” erau reglementate și reiterate și în alte documente de partid (Rapoarte sau Planul unitar de perspectivă), și reamintite periodic în discursurile lui Nicolae Ceaușescu. „Criteriul hotărâtor” în primirea în partid se referea la „calitățile moral politice” ale solicitantului³⁶.

Când vorbim despre structura socio-profesională a organizațiilor de partid, creșterea numărului muncitorilor era naturală. Ea, însă, era reiterată în cadrul ședințelor Comitetului Județean de Partid, pe considerentul că doar o mică parte a numărului total al muncitorilor din județ se înscrieseră în Partid³⁷. Totuși, în unele cazuri, primirea în partid se făcea după „nevoi”. Aceasta însemna primirea cu prioritate a persoanelor din anumite categorii de muncă (de pildă țărani cooperatori și economiști în 1968³⁸), pentru echilibrarea, oarecum, a compoziției organizațiilor din județ³⁹. La sfârșitul deceniului al optulea, când scăderea ponderii minorităților era mai mult decât evidentă, s-a încercat impulsionarea primirii în partid a cetățenilor de etnie maghiară⁴⁰, însă fără vreun rezultat concret.

Conducerea organizației județene de partid evoca pretenția „creșterii forței organizației de partid la sate”, prin cooptarea cât mai multor țărani cooperatiști în PCR. Totodată, toate comitetele și nucleele din județ aveau obligația înscrierii femeilor și tinerilor cu rezultate bune în muncă⁴¹. În zonele urbane, prioritatea constantă era aducerea muncitorilor calificați⁴². Acest proces era supus dezbaterilor în cadrul ședințelor de birou ale organizațiilor de partid⁴³.

Nemulțumirile au fost mereu prezente. Conform rapoartelor anuale privind compoziția Județenei de Partid, conducerea acesteia se arăta nesatisfăcută atât de numărul celor primiți în partid, cât și de calitatea noilor membri. „Slaba preocupare” privind recrutarea de noi membri era menționată în anumite ramuri industriale. De pildă, în anul 1971, doar 17,34% dintre cei ce activau în industria de exploatare și prelucrare a lemnului din județ erau membri de partid. Aceeași părere era extinsă asupra nucleelor de fabrică. Așa se face că, tot în anul 1971, la Întreprinderea de Prefabricate din beton din Oradea,

³³ Idem, dos. 6/1970, f. 101.

³⁴ Idem, dos. 6/1979, nenumărat.

³⁵ *Instrucțiuni pentru aplicarea prevederilor Statutului Partidului Comunist Român privind primirea în partid*, 1977, passim.

³⁶ A. N. – S. J. Bh., *fond Comitetul Județean PCR Bihor*, dos. 6/1979 nenumărat.

³⁷ În anul 1968, 27% dintre muncitorii din județul Bihor erau membri de partid. Idem, dos. 6/1968, f. 88.

³⁸ Idem, dos. 4/1968, f. 90.

³⁹ La începutul anilor '70, la nivel național, circa jumătate din totalul membrilor de partid (2.230.000 de persoane) era format din muncitori, un sfert din țărani, un sfert din intelectuali și alte categorii. Din total, 88% din membrii PCR erau de etnie română. Vezi: Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român – 19-21 iulie 1972*, Editura Politică, București, 1972, p. 72.

⁴⁰ A. N. – S. J. Bh., *fond Comitetul Județean PCR Bihor*, dos. 6/1979 nenumărat.

⁴¹ Idem, dos. 6/1972, f. 80.

⁴² Idem, dos. 6/1975, f. 186.

⁴³ *Ibidem*, f. 187-187v.

fuseseră primiți doi noi membri, mult sub pretențiile șefilor județeni. Altor comitete, sătești, li se reproșau puținii membri noi din organizațiile de bază din Cooperativele Agricole de Producție⁴⁴. Deși numărul țăranilor membri de partid era în scădere pe fondul trecerii lor la statutul de muncitori, lipsa lor nu putea fi completată în același ritm, ceea ce dădea naștere la numeroase discuții în ședințele de Secretariat⁴⁵. Unele organizații erau criticate în sensul primirii „prea ușor” a funcționarilor, socotiți nepregătiți, în detrimentul țăranilor⁴⁶. În general, în documente se precizează numărul redus al primirilor în partid în domeniul construcțiilor, a exploatării lemnului și a exploatării resurselor subsolului.

În consecință, Biroul Comitetului Județean de Partid Bihor adopta, anual, un Plan de măsuri privind activitatea membrilor de partid. Însă aceste Planuri erau similare de la un an la altul, semn că fie problemele identificate nu erau rezolvate, fie pretențiile conducerii organizației sau a PCR erau tot mai ridicate. Cert este că „îmbunătățirea” „politicii de cadre” și a „stilului și metodelor de muncă”, revizuirea funcțiilor din nomenclatură, alegerea în UTC, apoi în PCR a „celor mai buni tineri”, respectiv îmbunătățirea pregătirii politico-ideologică a membrilor, erau constante de-a lungul celor două decenii supuse cercetării⁴⁷.

În cea de-a doua jumătate a anilor '70, recrutările se concentrău, în majoritate, tot asupra muncitorilor, 85% din cei primiți urmând să facă parte din această categorie⁴⁸. Procentul a fost atins sau chiar depășit, în 1977, 87,44% dintre cei nou-primiți fiind muncitori⁴⁹. De punctat că, la acel moment, puțin peste jumătate dintre medicii, profesorii și inginerii din Bihor erau membri de partid. Conform unui Plan de măsuri adoptat în anul 1981, 45% dintre cei nou-primiți în partid trebuiau să fie femei, iar minim 70% să provină din rândurile UTC, adică să fie tineri⁵⁰. În anul 1983, procentul femeilor ce trebuiau să adere la structurile PCR creștea la 50% din total⁵¹. S-a ajuns astfel ca până în jumătate din totalul membrilor să aibă vârste cuprinse între 30 și 40 de ani.

Educarea membrilor de partid era un proces distinct, reglementat prin anumite Instrucțiuni, și supus dezbaterilor în cadrul ședințelor organizației. Asimilarea principiilor marxist-leniniste, ideologia comunistă, „normele de muncă și viață” aparținând „eticii și echității socialiste” era obligatorie pentru toți membrii. Respingerea „ideologiei burgheze”, respectiv cultivarea sentimentului de „unitate și frăție” între „naționalitățile conlocuitoare”, erau, de asemenea, obligatoriu de asimilat⁵². Totodată, membrii de partid aveau obligația „învățării permanente”, a perfecționării profesionale, iar în cadrul organizațiilor de bază erau prezentate, de trei-patru ori anual, expuneri cu privire la viața de partid, dar și discuții cu fiecare membru, la care participarea era obligatorie⁵³. Membrul de partid era obligat la plata unei cotizații, în funcție de retribuția tarifară⁵⁴. Membrul de partid avea „misiunea istorică” identică celei a PCR, de a „apăra cuceririle poporului” și de a „construi societatea fără clase”, conform propagandei prezente în toate documentele de partid.

Scopul general al educării membrului de partid era familiarizarea sa cu ideologia marxist-leninistă, educația patriotică și de „apărare a cuceririlor oamenilor muncii” fiind incluse în acest cumul, alături de ideea de „frăție” între popoare și etnică. La nivel național, această activitate era subordonată Secției de Propagandă a Comitetului Central al PCR. Adunările de partid și așa-numita „muncă politică de masă” erau orientate în special către

⁴⁴ Idem, dos. 6/1972, f. 76.

⁴⁵ Idem, dos. 11/1973, f. 191.

⁴⁶ Idem, dos. 6/1975, f. 173v.

⁴⁷ Idem, dos. 4/1980, f. 37-40.

⁴⁸ Idem, dos. 5/1978, f. 4v.

⁴⁹ Ibidem, f. 12.

⁵⁰ Idem, dos. 3/1981, f. 34. În anul 1986, acest procent a crescut la 75-80%, semn că, odată cu înaintarea în vârstă a membrilor vechi, era nevoie de înlocuirea și completarea lor cu membri tineri. Idem, dos. 10/1987 nenumărat.

⁵¹ Idem, dos. 4/1983, f. 25.

⁵² *Instrucțiuni pentru aplicarea prevederilor Statutului Partidului Comunist Român privind primirea în partid*, 1977, p. 18-19.

⁵³ Ibidem, p. 20-22.

⁵⁴ *Instrucțiuni cu privire la cotizațiile membrilor de partid*, 1981, passim.; În general, membrii PCR Bihor își plăteau cotizația la timp, de pildă în anul 1987 procentul de încasare fiind de 99,8%. Vezi: A. N. – S. J. Bh., *fond Comitetul Județean PCR Bihor*, dos. 19/1988 nenumărat.

tinerii primiți în PCR, atât prin activitățile desfășurate de către organizațiile de partid, cât și în toate celelalte instituții, în special cele de învățământ - școli, licee, facultăți, sprijinite de Academia de științe sociale și politice, mass-media și alte instituții de cultură (teatre, opere, cinematografe)⁵⁵.

La sfârșitul anilor '60, atenția conducerii județenei de partid era focusată pe „munca de educație” a membrilor din două motive principale: vârsta tot mai scăzută a membrilor, respectiv numărul tot mai mare de abateri, sancțiuni și excluderi din partid⁵⁶. Această educare se făcea, parțial, în sensul mobilizării, adică înregimentării a cât mai multor oameni noi în organizațiile din județ. La acel moment existau organizații cu mulți membri, tineri în majoritate, dar și organizații cu puțini membri și trecuți, în majoritatea lor de vârsta de 40 de ani. Pe măsură ce gradul de acces la școlile profesionale și învățământ superior creștea, se mărea și numărul membrilor de partid cu pregătire de specialitate⁵⁷. De regulă, membrii simpli sau care ocupau funcții, ca de pildă cea de secretar în cadrul Comitetului Județean, și care nu aveau decât studii medii, erau trimiși la completarea studiilor. Procesul era unul greoi, dovadă că, în anul 1976, circa o treime din aceștia nu aveau școala generală absolvită⁵⁸.

În acest sens, relevant este discursul lui Nicolae Ceaușescu, publicat în Raportul asupra celui de-al XI-lea Congres al PCR. Este amintită reglementarea procesului de educare a membrilor de partid și a oamenilor muncii în general prin decizia Plenarei Comitetului Central al PCR din luna noiembrie 1971. Referirea, în cadrul discursului, la învățarea „trecutului de luptă revoluționară” nu era deloc întâmplătoare, istoria rescrisă făcând parte din pachetul propagandistic minimal predat în cadrul cursurilor școlilor de partid⁵⁹. Limbajul de lemn introducea această activitate în sfera pregătirii de tip militar a omului de rând, acest „om nou” devenind un „combatant” care intra în atenția „muncii de înarmare politico-ideologică”, fiind „înarmat” cu documentele Congreselor PCR și cu „îndicațiile și sarcinile” preluate din discursul ceaușist⁶⁰.

Învățământul de partid era o formă de educație organizată, prin care membrii erau familiarizați cu cerințele morale și ideologice ale statutului lor. Nu toți membrii de partid erau incluși în acest sistem. De pildă, în anul 1971, 83,06% dintre membrii de partid din Bihor frecventau cursurile școlii de partid⁶¹. În anul 1974, în învățământul de partid din județul Bihor erau cuprinși 74.636 de cursanți, adică 96,5% din totalul membrilor de partid de la acel moment⁶². Procentul s-a îmbunătățit ușor în anii următori, ajungând la 97,26% în 1984⁶³. Participarea cursanților la seminarii era urmărită lunar prin Biroul și Secretariatul organizației județene de Partid⁶⁴.

Astfel, pentru evitarea problemelor de ordin ideologic, la nivelul Comitetului Județean erau organizate, în cadrul adunărilor generale și a școlilor de partid, cursuri și susțineri de referate pe teme. Aceste teme erau gândite pentru diferite categorii de membri, pe agricultură, industrie, învățământ, economie, munca politică de partid. Amintim câteva dintre titluri: „Disciplina și morala de partid”, „Conduita comunistului în familie și societate”, „Întărirea vigilenței și combativitatea membrilor de partid”⁶⁵. Alte expuneri

⁵⁵ Nicolae Ceaușescu, *Propuneri de măsuri pentru îmbogățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii* – 6 iulie 1971. *Expunere la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative* – 9 iulie 1971, Editura Politică, București, 1971, p. 8-17.

⁵⁶ A. N. – S. J. Bh., *fond Comitetul Județean PCR Bihor*, dos. 4/1968, f. 86.

⁵⁷ Idem, dos. 6/1970, f. 93, 95-96.

⁵⁸ Idem, dos. 11/1977, f. 98v.

⁵⁹ Nicolae Ceaușescu, *Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al X-lea și Congresul al XI-lea și sarcinile de viitor ale partidului*, 25 noiembrie 1974, Editura Politică, București, 1974, p. 92-97. Introducerea disciplinelor umaniste, precum istoria, sociologia, filosofia și economia politică era introdusă în pregătirea propagandistică cu ajutorul lectorilor specializați, de la universități, licee și muzee.

⁶⁰ A. N. – S. J. Bh., *fond Comitetul Județean PCR Bihor*, dos. 6/1975, f. 183; Idem, dos. 4/1985, f. 14.

⁶¹ Idem, dos. 6/1972, f. 78.

⁶² Idem, dos. 6/1975, f. 183. În munca politico-educativă erau înscrise și alte persoane, nemembre de partid.

⁶³ Idem, dos. 4/1985, f. 14.

⁶⁴ Idem, dos. 10/1987 nenumărat.

⁶⁵ Idem, dos. 4/1968, f. 175.

și dezbateri erau organizate pe următoarele subiecte: „Programul PCR despre principalele direcții ale dezvoltării civilizației și culturii noastre socialiste”, „Educarea materialist-științifică a oamenilor muncii – obiectiv principal al activității politico-ideologice”, „Agricultura, ramură de bază a economiei naționale”⁶⁶. În plus, se organizau expuneri privind „disciplina comunistă” și „Angajamentul solemn”⁶⁷.

La nivelul Comitetului Județean PCR Bihor exista o echipă de propagandiști, instruită prin secția sa de propagandă, care se ocupa de susținerea cursurilor, pe discipline diferite, pentru muncitorii din întreprinderi sau pentru cei înscriși la seminarii. Totodată, periodic se realiza instruirea „organelor și aparatului” Uniunii Tineretului Comunist, a Asociației Studenților Comuniști de la Institutul de Învățământ Superior din Oradea, a președinților, vicepreședinților, secretarilor și membrilor de comitete, a cadrelor de conducere și aparatului consiliilor populare, a cadrelor didactice și specialiștilor din diferite domenii, organelor de conducere din instituții și întreprinderi, a cadrelor de conducere ale consiliilor Frontului Democrației și Unității Socialiste⁶⁸.

Cu toate acestea, în ședințele Biroului județenei de Partid se spunea că „cel mai mare neajuns al nostru este că marea majoritate a secretarilor organizațiilor de bază nu știu să dea sarcini concrete membrilor de partid, nu știu cum să se asigure repartizarea de sarcini concrete, nu știu ce înseamnă sarcini concrete”⁶⁹.

Tot în această direcție, inclusiv în vederea pregătirii profesionale, se organizau schimburi de experiență cu secretarii comitetelor de partid orășenești, comunale, din Stațiunile de Mașini Agricole și Întreprinderile Agricole de Stat. Alți membri urmau cursurile Universității serale de marxism-leninism. De asemenea, conducerile organizațiilor de partid erau instruite și verificate de colectivele de membri de partid și ale comisiilor obștești⁷⁰. În cadrul adunărilor generale ale organizațiilor din județ erau susținute expuneri cu privire la viața de partid și munca politico-ideologică⁷¹. Cei mai „merituoși” dintre activiști erau trimiși la specializare Școala Interjudețeană de Partid și la Academia „Ștefan Gheorghiu”. Doar un număr redus dintre activiști urmau studii postuniversitare și obțineau diplome de doctor. Conform documentelor, atenția se concentra foarte mult în direcția pregătirii cadrelor didactice.

O parte dintre membrii județenei de partid intrau în nomenclatură. Vorbim de persoane cu funcții de conducere atât în Comitet, cât și în diferite instituții publice și întreprinderi aflate pe raza județului. În anul 1975, nomenclatura județului Bihor era formată din 1114 persoane, din care circa trei sferturi era compus din muncitori⁷². Patru ani mai târziu, nomenclatura Comitetului Județean cuprindea 3564 de persoane⁷³, iar în 1980 era compusă din 3792 de persoane⁷⁴. În anul 1988, nomenclatura județenei de partid cuprindea 5802 cadre⁷⁵. Pentru diferitele funcții erau aleși atât titulari, cât și rezerve. În general, circa o treime din numărul total al activiștilor erau femei.

Acordarea de sancțiuni era reglementată printr-o serie de Instrucțiuni și aplicată în cazul constatării de abateri de la Statutul PCR sau în cazul apariției unor probleme de ordin profesional. O organizație de partid, implicit cea a județului Bihor, avea posibilitatea sancționării membrilor prin muștrare, vot de blam sau chiar retragerea statutului de membru. Excluderea din partid era hotărâtă de către adunarea generală a organizației. Orice hotărâre de excludere era aprobată de comitetul județean de partid, analiza motivelor făcându-se de către un colectiv designat în acest scop. În cazuri deosebite, analiza era făcută de către biroul comitetului de partid⁷⁶.

⁶⁶ Idem, dos. 6/1979 nenumărotat.

⁶⁷ Idem, dos. 4/1984, f. 27.

⁶⁸ Idem, dos. 4/1983, f. 87-88.

⁶⁹ Idem, dos. 4/1984, f. 6v.

⁷⁰ Idem, dos. 6/1972, f. 75.

⁷¹ Idem, dos. 11/1973, f. 254-255.

⁷² Idem, dos. 7/1976, f. 87.

⁷³ Idem, dos. 4/1980, f. 42.

⁷⁴ Idem, dos. 4/1981, f. 142-153.

⁷⁵ Idem, dos. 3/1989 nenumărotat.

⁷⁶ *Instrucțiuni cu privire la aplicarea măsurilor disciplinare prevăzute în statutul PCR, 1968.*

Sanctiunea de excludere din partid a fost aplicată în numeroase cazuri din motive disciplinare, de conduită sau din cauza unor probleme penale. Numărul excluderilor era considerat mare, doar în anul 1972 înregistrându-se peste 200 de astfel de decizii⁷⁷. În anul 1975 au fost înregistrate 438 de excluderi din partid⁷⁸, în 1980 – 654 de excluderi⁷⁹, în 1983 – 288 de excluderi⁸⁰, în 1984 – 96 de excluderi⁸¹, în 1987 – 430 de excluderi⁸². În anul 1988 au fost înregistrate 712 excluderi, majoritatea pe fondul plecării definitive din țară⁸³. Pe parcursul deceniului al nouălea, acesta era un motiv tot mai des întâlnit pentru retragerea statutului de membru de partid.

Motivele pentru care erau aplicate aceste sancțiuni erau variate. Muștrările erau aplicate pentru fapte mai puțin grave, aflate la prima abatere, cum ar fi absența de la ședințe/cursuri/diferite încălcări ale Statutului PCR, pierderea carnetului de membru. Cazurile membrilor Biroului/Secretariatului sau a nomenclaturii în general erau discutate în cadrul ședințelor de Birou/Secretariat sau în cadrul Plenarelor organizației județene de partid. Excluderea din partid survenea în cazul repetării abaterilor sau în cazul unor situații mai grave. Vorbim despre furt, „abateri de la disciplina de partid și de stat” (nerespectarea Statutului PCR), frecventarea sectelor religioase, „atitudine dușmănoasă față de partid și guvern”... Alții își pierdeau statutul de membru PCR în urma plecării din țară.

Cadrelor care dețineau funcții de conducere își pierdeau postul, nu însă și calitatea de membru de partid, în cazul nerespectării unor „indicatori de eficiență”. Vorbim despre performanța instituției sau întreprinderii, dar și de activitatea personală a persoanei în discuție. „Formalismul” „automulțumirea”, „superficialitatea” și „delăsarea în muncă”, pe lângă necunoașterea realităților întreprinderii sau încălcări ale legii/Statutului PCR/Instrucțiunilor, erau motive de înlocuire a cadrelor; altele plecau din motive personale sau medicale. Însă uneori nu existau înlocuitori pentru aceste persoane.

În concluzie putem spune că activitatea Comitetului Județean Bihor al PCR a fost consecventă, în sensul menținerii unor criterii precise de selectare, modelare și chiar eliminare a oamenilor din partid. Vorbim, totuși, de un control pe care PCR îl exercita la nivelul tuturor organizațiilor locale, ierarhic, dar și din punctul de vedere al oamenilor care le compuneau. Modul în care numărul de membri de partid din Bihor, de toate categoriile, a fluctuat, este relevant pentru exemplificarea și înțelegerea mecanismelor din interiorul PCR. Remarcăm că Instrucțiunile, atât privitoare la primirea în partid, cât și la pregătirea celor deja membri, erau respectate, cu unele excepții bineînțeles. Remarcăm, de asemenea, tendința constantă de „românizare” și întinerire a organizației, paralel cu primirea unui număr crescând de femei. Echilibrarea proporției dintre bărbați și femei era importantă în acel timp, însă discrepanța dintre proporția muncitorilor și cea a țăranilor/intelectualilor a crescut mult de-a lungul perioadei studiate.

Bibliografie:

Lucrări generale și speciale:

Nicolae Ceaușescu, *Propuneri de măsuri pentru îmbogățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii – 6 iulie 1971. Expunere la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative – 9 iulie 1971*, Editura Politică, București, 1971

Idem, *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român – 19-21 iulie 1972*, Editura Politică, București, 1972

⁷⁷ A. N. – S. J. Bh., *fond Comitetul Județean PCR Bihor*, dos. 11/1973, f. 192.

⁷⁸ Idem, dos. 7/1976, f. 67.

⁷⁹ Idem, dos. 3/1981, f. 29.

⁸⁰ Idem, dos. 4/1984, f. 24v.

⁸¹ Idem, dos. 4/1985, f. 15.

⁸² Idem, dos. 5/1989 nenumărotat.

⁸³ Idem, dos. 3/1989 nenumărotat.

Idem, *Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al X-lea și Congresul al XI-lea și sarcinile de viitor ale partidului*, 25 noiembrie 1974, Editura Politică, București, 1974

Ciordaș, Nistor, *Bihorean în vâltoarea timpului*, vol. III – Consiliile Populare Județean, Municipal, orașenești și comunale, factori determinanți în dezvoltarea economică și socială a județului Bihor

Culegere de lecții pentru cursurile și cercurile în care se studiază Statutul Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1967

Maimuca, Constantin, *Tehnica și tactica comunistă*, Editura Primus, Oradea, 2011

Sora, Andrei Florin, „Viața politică locală în comunism și actorii ei: Prim-secretarii Comitetelor Județene ale PCR, 1968-1989”, în *Arhivele totalitarismului* (București), 2013, nr. 3-4

Legislație și reglementări interne ale PCR:

Instrucțiuni cu privire la cotizațiile membrilor de partid, 1981

Instrucțiuni cu privire la aplicarea măsurilor disciplinare prevăzute în statutul PCR, 1968

Instrucțiuni pentru aplicarea prevederilor Statutului Partidului Comunist Român privind primirea în partid, 1977

Legea 57/1968 de organizare și funcționare a Consiliilor Populare, accesibilă la <http://lege5.ro/Gratuit/g43tmnzv/legea-nr-57-1968-de-organizare-si-functionare-a-consiliilor-populare>, accesat la data de 20 octombrie 2016

Statutul Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1965

Surse arhivistice:

Arhivele Naționale – Serviciul Județean Bihor, *fond Comitetul Județean PCR Bihor*, dos. 4/1968, dos. 6/1968, dos. 6/1970, dos. 6/1972, dos. 11/1973, dos. 6/1975, dos. 7/1976, dos. 11/1977, dos. 5/1978, dos. 6/1979, dos. 4/1980, dos. 3/1981, dos. 4/1981, dos. 4/1982, dos. 4/1983, dos. 4/1984, dos. 4/1985, dos. 10/1987, dos. 3/1989, dos. 5/1989